

II. Положение на вътрешния лелящъ държавенъ дългъ, на банкнотното обръщение, на курса на лева и на златната наличностъ, на Б. Н. Банка къмъ 31/XII. 1911, 1914, 1918, 1921—1923 г.

	1911	1914	1918	1921	1922	1923
Лелящъ дългъ (милиони лева)	—	158	886	3,674	4,600	4,226
Банкноти въ циркуляция (милиони лева)	110	226	2,298	3,496	3,885	4,139
Курсъ на лева и неговото обезценение (швейцарски стотинки)	100	88	44	3·7	3·9	4·1
Златна наличностъ на Б. Н. Банка . (въ милиони зл. франка)	40	55	64	37	38	39

Но, най-силно влияние върху колебанията на българския шанжъ и върху обезценяването на българската монета имаше репарационния въпросъ. Отъ него зависеше бъдещето финансово положение на страната. Още съ свикването на М. С. Комисия по репарациитѣ се започнаха постъпки за ревизирането на дълга, определенъ по чл. 121.

Колебанията въ разискванията се отразяваха фатално върху финансовото положение на държавата. Обеднѣла и намалена териториялно България, не можеше да плаща. Само 2% лихви върху исканитѣ 2,000,000 зл. франка платими презъ 1920 и 21 год. възлизаха на 45,000,000 зл. франка или по курсъ на българския левъ къмъ края на 1921 год. се равняваха на 1,125,000 лева, а последующитѣ вноски съ 5% лихва щѣха да възлезатъ на 134,000 зл. франка, по сжщия курсъ равни на 3,350,000 лева. Цѣлиятъ приходенъ бюджетъ за 1921—22 год. възлизаше едва на 2,500,000,000 лева. Следователно, цѣлиятъ приходъ на бюджета не би могълъ да покрие исканото срочно репарационно плащане.

Следъ дълги и мъчителни преговори, свързани съ искането отъ М. С. Комисия по репарациитѣ да се подпише специална конвенция, съ която България трѣбваше да капитулира окончателно като суверенна държава, презъ м. Мартъ 1923 г. се даде едно временно, частично облекчение на задълженията. Споредъ последното репарационния дългъ се раздѣли на две части: часть А на сума 550 милиона зл. франка платима въ срокъ отъ 60 години съ 5% годишна лихва, часть Б на сума 1 милиардъ и 700 милиона зл. фр., която нѣма да се иска отъ България до 1. IV. 1953 год. До тогава ще остане безлихвена. Прихващанията дължими на България по чл. чл. 136, 142 и 145 по М. Договоръ се отлагатъ за 1. IV. 1953 год. за смѣтка на частята Б. Сжщо отлага се за тая дата и приложението на чл. 122, който допуща отлагане или намаление на остатъка по часть Б¹⁾.

Каза се, че това облекчение бѣ временно, защото вноскитѣ за първитѣ 9 год. щѣха да бждатъ сравнително по-малки. Почвайки отъ 5,000,000 зл. франка годишно тѣ щѣха да стигнатъ до 16,447,668 зл. франка — годишно. Понеже тия вноски далече не покриваха даже лихвата 5% върху дълга отъ 550,000,000 зл. франка недоплатената часть отъ лихвата за всѣко 6 месечие ще се притуря къмъ дълга като се капитализира. Въ края на 11-тѣхъ години дълга ще достигне цифрата 790,713,456 зл. фр. Следователно, годишнитѣ вноски за следващитѣ 49 години т. е. отъ 1934/35—1982/85 ще бждатъ 43,395,336 зл. франка!

Облекчението бѣ частично, защото засегна само репарационния дългъ, освенъ който следваха да се нижатъ други отъ различенъ видъ аксесорни задължения. Така, разности по окупацията опредѣлени на 25,000 зл. франка платими въ 10 години отъ 30. III. 1924 г. — 30. III. 1934 г. съ 5% лихва, разпредѣлени на квоти за всѣко

¹⁾ Споредъ Протокола въ Спа на Югославия, Румъния и Гърция е опредѣлено участие въ полученитѣ отъ България суми по репарациитѣ, въ размѣръ общо на 33·25%